

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Explanatur Deum causam non esse peccati materialiter sumpti. Appendix.
disput. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

à facie Dei. Porro vt hunc sensum melius intelligas, scito, verba illa præcedentia: *Quo mortuo timentes fratres eius, & murio colloquentes, ne forte memor sit iniuria quam passus est, & reddat nobis omne malum, quod fecimus*, in Hebræo de verbo ad verbum ita habere: *Et viderunt fratres Ioseph, quod mortuus est pater eorum, & dixerunt: Fortasse habebit odio nos Ioseph, & reddendo reddet nobis omne malum, quod retribuimus ei.* Iuxta hæc ergo, sensus illorum verborum est. Cum intelligeret Ioseph, fratres suspicari se odio illos prosequi, eaque de causa velle de eis sumere vindictam, dixit: *Dei seruus sum, Deumve timeo, proinde nolite cogitare me odio vos prosequi, eaque de causa velle de vobis vindictam sumere, quod longè alienum est à Dei seruis & viris timoratis. Vos cogitastis de me malum, &c.* Alij verba illa, quoniam numquid pro Deo ego referunt, quasi dicta fuerint à Iosepho, vt increparet fratres, quod prohi tunc in terram eum adorarent, vt proximè præmittitur. At verò verba illa manifestè reddunt rationem, cur non esset illis timendum, quòd vindictam de eis sumere vellet. Neque adoratio illa erat cultus latræ, sed reuerentia debita Iosepho tamquam terræ Aegypti moderatori, & tamquam fratri, à quo veniam delicti in eum commissi petebant. Neque tunc primò eiusmodi reuerentia fuit ipsi ab eis exhibita, sed sæpius iam antea, Iosepho id permitte, quin & longè antè prophætico spiritu fuerat à Iosepho prædicta.

Secunda conclusio.

Voluntate Dei conditio naturam non semper imitari.

Dubium.

Tertia est obijctio dubio respondens.

Permissio licet non quid opponat, & non sit potest.

Secunda conclusio. Non semper impletur, quod Deus voluntate conditionali vult. Conclusio hæc ex dictis disputatione præcedente est manifesta. Vult enim eiusmodi volitione, omnes homines saluos fieri, nec tamen omnes salutem assequuntur. Vult item sua præcepta & consilia obseruari, quæ tamen passim contemnuntur. Peccator autem, qui ab hoc ordine diuinæ voluntatis recedit, relabitur in alium ordinem diuinæ voluntatis, quo voluntate absoluta punire vult, quos præuidet discessuros ex hac vita in peccato, vt D. Thom. hoc loco, cum Augustino de Spiritu & litera, cap. 33. affirmat.

Dubium tamen est, vtrum Deus absoluta voluntate velit omnia vniuersim, quæ in rerum natura sunt. Pars, quæ affirmat, suaderi potest, quoniam Deus omnium, quæ sunt, est causa quoad eorum entitates: cum ergo sit eorum causa per suam voluntatem, consequens est, vt voluntate absoluta velit ea omnia esse.

Sit nihilominus tertia conclusio. Deus non habet voluntatem absolutam, vt sint actus peccatorum, qui ab arbitrio creato sunt: habet tamen voluntatem absolutam eos permittendi, vultque absoluta voluntate concurrere generali influxu cum libero arbitrio creato ad illorum productionem. Prima pars est de fide, copiosè demonstrata est in Concordia, quæst. 14. art. 13. à disputatione 30. Secunda pars ex eo est manifesta, quòd, nisi vellet eos permittere, non essent. Quia tamen permissio ponit eos ex libero ipso arbitrio futuros, nisi à Deo impediatur, additque, Deum posse, & non velle eos impedire, optima est hæc consecutio: Deus habet voluntatem absolute permittendi hæc, vel illa peccata: ergo erunt. Tertia pars probatur, quoniam nisi voluntate absoluta vellet concurrere influxu generali cum arbitrio creato ad actus peccatorum tamquam causa vniuersalis, nulla ratione ab arbitrio creato producerentur: nec enim sublato eiusmodi concursu esse possunt, vt ex dictis quæst. 14. art. 13. à disputatione 5. est manifestum. Quòd fit, vt Deus non omnes entitates reales, quæ producuntur in rerum natura, velit esse voluntate absoluta, tamen si ad

Molina in D. Thom.

A omnes voluntate absoluta velit concurrere, saltem per concursum generalem, atque vt vniuersalis omnium rerum causa, vt in Concordia loco citato disput. 30. & sequentibus ostensum est.

DISPUTATIO III.

Explanatur Deum causam non esse peccati, etiam materialiter sumpti.

Appendix.

B Vidam in primis referunt nostra illa verba tertiæ conclusionis disputationis præcedentis. *Deus non habet voluntatem absolutam, vt sint actus peccatorum, qui ab arbitrio creato sunt: habet tamen voluntatem absolutam eos permittendi: vultque absoluta voluntate concurrere generali influxu cum libero arbitrio creato ad illorum productionem.* Prima pars est de fide, copiosè demonstrata est in Concordia quæst. 14. articulo 13. à disputatione 30. Referunt iteqm illa alia verba quibus paulò inferiùs intuli: *Quòd fit, vt Deus non omnes entitates reales, quæ producuntur in rerum natura, velit esse voluntate absoluta, tamen si ad omnes voluntate absoluta velit concurrere, saltem per concursum generalem, atque vt vniuersalis rerum causa.*

C Deinde dicunt, si in prima parte conclusionis sermo esset de actibus peccatorum, secundum quod actus peccatorum sunt, bene quidem: conclusio namque esset verissima. Caterum cum ex iis, quæ postea infero, constat me loqui de actibus peccatorum, quatenus entitates quadam naturales sunt, præscindendo à malitia, & deformitate peccati, mirantur me asserere, primam nostræ cõclusionis partem esse de fide, meque id ostendisse à disputatione 30. citata: cum tamen solùm ibi ostenderim, Deum non esse causam peccati. Addunt verò, tantum abesse, conclusionem ita intellectam esse de fide, vt cum veritate communiq; Scholasticorum sententia pugnet. Subiungunt præterea, se arbitrari Deum velle entitatem naturalem, quæ est in peccato, si præcisè spectetur à malitia, absoluta voluntate, non quidem antecedente, sed consequente, aut etiam concomitante, entitatemque illam sic sumptam esse à Deo, ac proinde non odisse eam, vt fit: neque enim odit quicquam eorum quæ fecit. Hæc omnia confirmant ex Augustino in illud Ioan. 1. *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, vbi solus nihil, id est, peccatum quia tale, negat Augustinus, factum esse à Deo.*

Obiectio prima.

D Id etiam alienum à communi loquendi ratione arbitrantur, quod in Concordia, quæst. 14. artic. 13. disputatione 32. sub finem §. *Decimum*, dixi: *Nempe, quamuis Deus prestare velit suum concursum generalem indifferentem, vt sint opera nostra mala moraliter, vel contraria, Deum tamen non debere dici causam simpliciter earum entitatum in particulari, sed cum hoc addito, causam vniuersalem eas actiones sua causalitate minime intendentem.* Dicunt namque eos Theologos, qui concursum Dei generalem cum causis secundis defendunt, simpliciter & sine addito affirmare, Deum causam esse earum actionum, quæ fundant rationem peccati, quantum ad ipsarum entitatem. Addunt præterea, nonnullam repugnantiam implicare quòd dicam, Deum voluntate absoluta velle concurrere ad actionem peccati, qui concursus nihil aliud est, quàm productio, quæ dat esse actioni, & tamen Deum non velle esse ipsius actionis. Præsertim si Deus ad actiones ad extra cõcurrat, non per potentiam executiuam à voluntate distinctam, sed immediate per ipsam voluntatem, vt multi docerunt.

Obiectio secunda.

E Id etiam alienum à communi loquendi ratione arbitrantur, quod in Concordia, quæst. 14. artic. 13. disputatione 32. sub finem §. *Decimum*, dixi: *Nempe, quamuis Deus prestare velit suum concursum generalem indifferentem, vt sint opera nostra mala moraliter, vel contraria, Deum tamen non debere dici causam simpliciter earum entitatum in particulari, sed cum hoc addito, causam vniuersalem eas actiones sua causalitate minime intendentem.* Dicunt namque eos Theologos, qui concursum Dei generalem cum causis secundis defendunt, simpliciter & sine addito affirmare, Deum causam esse earum actionum, quæ fundant rationem peccati, quantum ad ipsarum entitatem. Addunt præterea, nonnullam repugnantiam implicare quòd dicam, Deum voluntate absoluta velle concurrere ad actionem peccati, qui concursus nihil aliud est, quàm productio, quæ dat esse actioni, & tamen Deum non velle esse ipsius actionis. Præsertim si Deus ad actiones ad extra cõcurrat, non per potentiam executiuam à voluntate distinctam, sed immediate per ipsam voluntatem, vt multi docerunt.

Z &

& ego ipse dixeram in Concordia quaestio. 14. artic. 13. disput. 2. 6. §. *Ut melius*, & supra quaest. 14. artic. 13. disp. 6. repetiui, latiusque ostendam quaest. 25. Quod si, inquit, disput. praecedente, & in Concordia disput. 32. citata solum asserere volui, Deum voluntate absoluta antecedente non velle actus peccatorum, etiam quoad eorum substantiam, neque illos praefiniuisse, debui id apertius explicare.

Boni consulat prudens lector, si, ut ex suis principiis deducam & ostendam, Deum causam non esse peccati, etiam materialiter sumpti, nec posse illud velle absoluta voluntate, non solum antecedente, sed etiam concomitante, aut consequente, nonnulla summam ex iis repetam, quae fusiis in Concordia dixi. Est namque, res hac scitu dignissima, ac necessaria, in qua tamen multos videas periculosè hallucinari.

Eadem vero merito actio in genere naturae esse potest indifferenter bona aut mala moraliter.

Disputatione 32. Concordia citata. §. *Quartum*, iunctis antecedentibus, ostendimus, vnum & eundem, non solum specie, sed etiam numero consensum seu actionem liberi arbitrii in genere naturae, esse posse indifferenter bonam aut malam moraliter, variata dumtaxat vna circumstantia, quae nihil omnino ad eam actionem facit spectatam in genere naturae. Ut eundem numero consensum hic & nunc in concubitum cum hac muliere, si cum ea praecessit contractus matrimonij, esse actum castitatis coniugalis, si verò non praecessit, esse actum fornicationis: quod autem praecessit, aut non praecessit cum ea matrimonij contractus, nihil omnino facit, ut actio illa, vel specie, vel numero sit distincta in genere naturae, ut est notissimum.

Ratio moralis bona vel mala, in ea refertur ad eo influentia, quo in genere naturae producitur.

Ibidem §. antecedente ostenderamus, siue cum Caetano dicas rationem castitatis coniugalis, aut rationem fornicationis, in eo actu esse reales, siue cum aliis esse rationis, non indigere nouo Dei influxu, aut nostri arbitrii, ut in eo actu resultent, sed eo ipso ex natura rei sine nouo influxu ac efficientia resultare, posita circumstantia illa, quod praecessit, aut non praecessit matrimonium cum ea muliere.

Actio causa secunda tota quoad omnes gradus est à Deo & tota à causa secunda.

De eodem consensu, siue actus sit castitatis, siue fornicationis, & vniuersum de quacumque actione naturali, quae solo generali Dei concursu & particulari causa secunda producitur, siue illa sit actio liberi arbitrii, siue agētis naturae necessitate, diximus, tum alibi, tum praecipue disputatione 31. §. *Legitima* ergo, habere totum suum esse, tam specificum, quam etiam numericum, à Deo per concursum generalem, & à causa secunda per concursum particularem, nullumque proinde gradum entitatis esse in ea actione, qui non sit ab vtraque causa.

Quod sit huius speciei non profectur ex concursu Dei generali, sed ex particulari causa secunda.

Ibidem tamen à §. *Non defuerunt*, & disp. 25. §. *Secundus*, & 26. §. *Neuer*, ostendimus, quamuis omnis gradus totalitate effectus sit ab vtraque causa, quod tamen sit potius eius speciei, quam alterius, non habere ex concursu Dei generali indifferente ex se ad quamuis actionis speciem, sed ex particulari causa secunda determinante concursum Dei generalem ad speciem actionis. Ut quod actio ab igne producta sit calefactio potius, quam frige factio, aut actio alia, non prouenit ex concursu Dei generali cum igne ad calefaciendam, sed ex particulari influxu ignis. Et quod actus liberi arbitrii sit potius consensus in concubitum, quam dissensus, aut alius actus, non prouenit ex concursu Dei generali, sed ex particulari arbitrii determinantis se ad actum circa hoc obiectum potius, quam circa aliud, & ad consensum potius, quam ad dissensum. Sicut quando sol & equus generant equum quod productio illa sit generatio equi, non prouenit ex generali influxu solis, sed ex particulari equi determinantis generalem

A influxum solis ad speciem effectus.

Disputatione 32. citata. §. *Primum eorum*, diximus. Quamuis actiones causarum secundarum naturae necessitate agentium, quod sint huius speciei potius, quam alterius non habeant ex concursu Dei generali, sed ex particulari ipsarummet causarum, ut dictum est, earum tamen eas omnes actiones, ipsarumque effectus referri in Deum tamquam in autorem, rerumque omnium causam, quatenus & concursum generalem ad eas ipsas actiones atque effectus causis secundis impendit, & cause ipsae mediate vel immediate ab eo emanant cum viribus determinatis, ac ordinatis per ipsius sapientiam & potentiam ad eas ipsas actiones & effectus tamquam ad fines eadem diuina sapientia intentos: id quod Philosophi ex accommodatissima rerum omnium naturalium operatione ad suos proprios fines, toriusque vniuersi intellexerunt atque asseruerunt, *nam natura opus intelligentiae esse opus exclamauerunt.*

Actiones causarum necessitate naturae agentium quae ratione in Deum referantur.

Ibidem §. *Quintum*, adiecit: Deum homini & Angelo facultatem liberi arbitrii ad vnum minime determinatam conuulisse, per quam domini sunt suarum actionum, in manu consilij sui constituti, ut indifferenter ad bonum aut malum, ad vitam aut mortem, prout maluerint manum porrigant. Atque ex eo capite prouenire, quod in actionibus suis capaces sint virtutis ac vitij, praemij & supplicij, laudis ac vituperij. Prouenire etiam, quod per arbitrii facultatem determinare possint concursum Dei generalem, non solum ad proprias voluntatis actiones, sed etiam possint illas continere, aut determinare eundem generalem concursum ad volitionem potius, quam ad nolitionem, & ad volitionem aut nolitionem huius potius, quam alterius obiecti, atque adeo indifferenter ad opus virtutis aut vitij, prout maluerint.

Arbitrii facultas indeterminata ad vnum quae inde proueniant.

Ibidem §. *Hac itaque*, addebamus: Cum arbitrii facultas non sit ad vnum determinata, quemadmodum vires agentium naturae necessitate à Deo determinatae sunt ad vnum, sed in potestate nostra relicta à Deo sit, ut illam ad vitium aut virtutem, prout maluerimus, flectamus, cum item concursus Dei generalis indifferens ex se sit, ut ad vitium aut ad virtutem nostro peculiari influxu illum determinemus, eoque utamur, inde proficisci, ut non solum actus vitij & peccati, sed etiam is virtutis actus, qui solo Dei generali concursu & particulari arbitrii sit, non in Deum, sed in nos ipsos, tamquam in causam particularem, atque liberam ad illum determinantem, referendus sit, & à Iustino Martyre (iuxta testimonium ibi relatum) referatur, tametsi, tamquam in vniuersalem ac primam causam intendentem illum eundem virtutis actum per generalem suum concursum, & arbitrii facultatem ad id nobis ab ipso collatam, sit in Deum referendus, ut ibidem diximus, & mox subiungemus. Itaque in agentibus ex naturae necessitate determinatio ad effectum tribuitur auctori naturae tamquam conferenti vires ad id determinatas: in agentibus verò liberis per solum concursum Dei generalem & arbitrii facultatem, determinatio ad effectum non tribuitur Deo sed ipsimet agenti, cui donatum est à Deo, ut Dominus sit suarum actionum, possitque proinde seipsum determinare, aut ea ratione virtutis ac vitij, meriti ac demeriti, laudis ac vituperij, praemij ac supplicij capax sit.

Actus moraliter bonus cum solo generali Dei concursu est actus quatenus in nos quatenus in Deum referendus.

Ibidem §. *Septimum*. §. *Decimum*, & §. *Vndecimum*, atque aliis saepe diximus: Nostra quidem bona opera moralia, quae per solum concursum Dei generalem & nostrum arbitrium fiunt, in Deum tamquam in naturae autorem, primamque rerum causam

Actus moraliter curio Deum tamquam causam agentem referantur quatenus in Deum.

causam referri. Quoniam licet penes nos reliquerit in eam, aut in contrariam partem flectere nostrum arbitrium, vel etiam suspēdere omnino actum, eo tamen sine arbitrio nobis contulit, illudque generali concursu adiuuat, ut eiusmodi opera praestemus: quod sit, ut fines & effectus sint ab ipso intenti per arbitrii facultatem, quam nobis donauit, & per subsidia omnia, quibus eam adiuuat, atque adeo in ipsum tantquam in virum & naturam autorem sint referenda. At verò nostra mala opera & peccata, quoniam vsus, aut abusus potius sunt nostri arbitrii, cōcursumque Dei generalis ad id, ad quod à naturae autore collata nobis non sunt utique, neque fines, neque effectus sunt ab autore naturae intenti, nec proinde in naturae autorem, sed in nos ipsos tamquam in causam referenda simpliciter sunt, ut Augustinus 2. de libero arbitrio cap. vlti. & 3. de libero arbitrio cap. i. & 6. egregie docet.

Ibidem tamen §. Decimum, addidimus. Quamuis Deus ad eisdem actus cooperetur per concursum generalem tamquam causa vniuersalis, quia tamen eos actus non intendit eo concursu, neque vellet ut essent, atque adeo neque ipse esse vellet per eum influxum causa vniuersalis illorum, si per influxum particulare, ab usumve arbitrii nostri ad id, ad quod collatum nobis non fuit, non staret, neque item illi actus habent speciem, & quod sint materiale peccati, quia emanat ex influxu Dei, sed solum quia emanant ex influxu seu abusu arbitrii nostri, inde prouenire, quod Deus simpliciter dicēdus non sit causa illorum actuum, sed solum cum hoc addito diminuente, causa vniuersalis minime eos intendens aut volens. causa verò eorum simpliciter, speciem eis tribuens & quod sint materiale peccati, sit solum arbitrium per suum particularem influxum, quem Deus non efficit, neque ad eum arbitrium inclinatur, sed solum permittit, iuxta definitionē Concilij Tridentini sess. 6. can. 6. ibidem citat.

Ibidem §. vndecimum, etiam addidimus, quoniam pacto bonitas tota naturalis actus peccati, non solum quatenus prouenit ex influxu generali Dei, sed etiam quatenus profuit ex reali influxu ipsius arbitrii, referri in Deum possit tamquam in naturae autorem, qui vim illam, ut possit ita influere, ei contulit, quamuis non eo fine, ut ita influeret, sed vt liberum illud, iuxta ipsius naturam, atque in maximum suppositi bonum, effingeret: & quo pacto neque eum actum, neque per consequens perfectionem illius naturalem intendat, tamen si ad eum actum illiusque perfectionem, cooperetur modo paulò antea explicato. Nunc ad rem accedamus.

His positis, quod ad rem praesentem attinet dicimus: Nos in prima parte nostrae conclusionis loqui de actibus peccatorum, secundum quod actus peccatorum sunt: ceterum loqui de illis, non solum quoad rationis entitatem malitiae & formalis peccati, sed etiam quoad materiale & fundamentum illius formalis, quatenus fundamentum illius est, seu quoad id vnde habet, vt sit illius fundamentum, vt in Concordia q. 14. artic. 13. disp. 8. §. Tertio vel. & disp. 29. §. denique. & §. possumus. perspicue diximus. Atque vt nūc dilucidius rem explicemus, loquimur de actione ipsa peccati, vt efficienter habet suum effectum contra legem Dei à nostro arbitrio per influxum illum ipsi arbitrio proprium, qui, iuxta Augustinum, est vsus ad id, ad quod à Deo collatum nobis non est, & quo arbitrium ipsum tum seipso, tum etiam concursu Dei generali ad eum actum & finem abutitur, ad quem à Deo collata nobis non sunt. Iam verò sicut actio realis peccati ab arbitrio ita indit-

Molina in D. Thom.

A te, ac seipsum liberè determinante, habet quod sit huius speciei in genere natura, ita ab eodem arbitrio, hic & nunc cum his circumstantiis eodem pacto influente atque ex sua tantum parte contra legem Dei operante, habet, quod fundet rationē peccati quoad formale, de quo solo obliuiscens loquitur. Vnde fit, vt realis causa peccati, iuxta Augustinum locis citatis, sit ipsum arbitrium eo pacto influens & operans, seu cooperans ad actum illum, non verò Deus ad eundem actum cum illo cooperans: quoniam cooperatio illa arbitrii est contra rectam rationem & legem Dei: cooperatio verò diuina non item. Dicimus itaque, Deum optimum maximum non solum non posse complacere in formali, seu in entitate rationis peccati, sed neque etiam complacere posse in actione ipsa peccati prout ab arbitrio modo explicato per influxum ipsi peculiarem, ac proprium contra legem Dei emanat, neque posse praecipere arbitrio eam actionem, seu influxum, neque ad illam mouere, inclinare, aut eum influxum suadere, vel illum praedestinare: quia haec omnia ex ipsam rei natura intrinsecè mala sunt, pugnantque cum ipsius infinita bonitate, legēque sua aeterna, vt ab eo sint volita aut fiant. Vnde disputat. 31. citata. §. hae ratio, impugnant tamquam insufficientem, aut nullam rationem, quam plerique antiquorum reddebant, cur Deus, licet cooperatur ad nostras actiones malas, non tamen esset causa peccati, sic diximus. Ratio haec, vel rem non explicat, quantum est satis, vel certe nullius est momenti. Etenim licet compertissimum sit, Deum, qui summa est bonitas, nullo modo in suis operibus posse deficere, neque propriè sibi ipsi esse subiectum: attamen in eo lex est aeterna, quae est ipsemet Deus, quaeque ipsi dicitur, quid rectum sit, vt ab eo fiat, & quid turpe si ab eo fieret, ac proinde quid ex eo capite contradictionem implicet ab eo fieri, quod cum summa ipsius bonitate pugnet. Atque hac ratione colligimus, Deum nulla ratione per se, vel per alium, posse mentiri, neque vlla ratione posse praecipere peccata, neque ad actiones, quae peccati rationem retinent, posse mouere, atque inclinare, aut illas suadere, vel ad eas quemquam praedestinare: eò quod haec, & his similia, recte rationi, tam humanae, quam diuinae, & infinite bonitati repugnent. Atque id sonant testimonia Scripturae, definitiones Ecclesiae, ac dicta Sanctorum Patrum, quae disputatio 30. praecedente retulimus. Quare non solum est contrarium fidei, Deum ad hunc sensum causam esse peccati, quod ipse etiam deficiat à sua regula cooperando nobiscum ad peccatum, vt nos à nostra regula deficiamus, sed etiam ad eum, quod vel praecipiat, vel suadeat actum prauum, aut ad illum praedestinet, moueat, & inclinet per suum influxum, & operationem. Quamuis, si hoc posteriori modo causa esset peccati, esset etiam illo priori: eò quod à lege sua aeterna ipse quoque tunc deficeret. Poterit quidem Deus, detrahendo prius per appositionem alicuius circumstantiae actionem aliquam à ratione peccati, id praecipere, aut ad id mouere, quod seclusa tali circumstantia foret contra ius naturale, ac proinde peccatum, quia ratione tamquam Dominus vitae cuiusque hominis, praecipit Patri Abrahamo, vt interficeret filium suum Isaac, quod licuit tunc Abrahamo, neque erat contra quintum praecceptum decalogi, facta prius parenti in filium ea facultate: verum quod Deus praecipiat, aut moueat ad id, quod in causa secunda retineat rationem peccati, id planè contradictionem implicat: eò quod cum diuina bonitate ac lege aeterna pugnet. Hac ibi. Continuòque ibidem adiecimus,

Deus materialis peccati, cur causa simpliciter dicendus non sit, sed solum vniuersalis.

Quatenus naturalis malitiae peccati, etiam si ad arbitrium prouenit, quod pacto in Deum referatur.

Ad primam conclusionem.

Materialis peccati, Deus simpliciter non est causa.

quo pacto propriè Deus dispensare non possit in præceptis decalogi. Licet apponendo circumstantias, posset multa subtrahere à præceptis decalogi, quod propriè non est in eis dispensare.

Actio materialis peccati ut præcisè à libero arbitrio, voluta esse non potest à Deo.

Eum qui aduersus nos obiecit, fessillisse sanè videtur, quod non atrederit, actionem peccati, quamvis totum suum esse totalitate effectus habeat à Deo, habere etiam idem totum suum esse à libero arbitrio influente & cooperante contra legem Dei, non quidem per aliam numero actionem, aut per aliam numero rationem formalem actionis, sed per eandem profus, quæ spectata præcisè, ut emanat à libero arbitrio, dicitur influxus, & actio liberi arbitrii, ac peccatum materialiter, actioque contra legem Dei, spectata verò præcisè, ut immediatè emanat à Deo, dicitur influxus & actio Dei, ut sic tamen nec est peccatum, etiam fundamentaliter, nec actio contra legem Dei, imò neque, quia ita à Deo emanat; habet quod sit huius speciei in genere naturæ, sed solum quia emanat immediatè à libero arbitrio, ut sæpe dictum est. Cum autem bonum sit ex integra causa, malum verò ex particularibus defectibus, sanè hæc consequentia non valet, hæc tota actio quoad suam integram rationem realem ac formalem est à Deo per concursum suum generalem, tamquam à parte cause; & ut est à Deo, sibi non displicet; ergo hæc eadem actio quoad eandem rationem realem & formalem sibi non displicet. Est namque argumentatio à secundum quid ad simpliciter: ut enim sibi simpliciter displiceat, contradictionemque implicet sibi placere simpliciter, satis est, si eadem tota actio, quatenus à libero arbitrio contra legem Dei emanat, sibi displiceat: implicat autem eam ita spectatam sibi placere: quemadmodum etiam implicat, Deum illam eodem pacto spectatam præcipere, suadere, ad eam mouere, aut quemquam ad eam prædestinare. Miror autem obiecientem mepitò conuenire mecum, Deum non posse in eam complacere, seu illam velle, etiam quoad actus substantiam, voluntate antecedente, & tamen affirmare, in eam complacere atque eam velle consequentè & concomitante voluntate: cum tamen in re, de qua disputamus, vnum & idem obiectum sit antecedentis, concomitantis, & consequentis diuinæ volitionis, nec minus ex le velle arbitrium agere contra legem Dei, & velle quod contra illam antea egerit, obiecientisque reddere deberet rationem, quare, cum obiectum vnum & idem omnino sit, contradictionem implicet esse voluntatem Dei antecedentem circa illud, & non solum non implicet contradictionem esse voluntatem concomitantem & consequentem circa illud, sed etiam re ipsa circa illud idem versari.

Peccati, etiam materialiter, Deum non est causa.

Credo iam nobiscum consentiet, Deum causam non esse peccati, etiam materialiter, ac fundamentaliter sumpti, in sensu à nobis explicato. Quod si reuiscat Scripturæ ac Sanctorum Patrum testimonia, itémque Ecclesiæ definitiones, quibus disputatione 30 citata id ostendimus, comperiet profectò de fide id esse in sensu, in quo nos loquimur. Præsertim si adiungat quæ diximus disputatione 31. §. Ratio hæc, & disputatione 32. §. Non defuere, & §. Opinio hæc, & quæ in Appendice diximus fol. 17. & 16. Certè Scripturæ sanctæ, Ecclesiæ definitiones, & Sancti Patres, quando de hoc agunt, docentque Deum peccatorum non esse causam, ea non prædestinare, ea non velle, ea detestari, ac punire, non tam loquuntur de metaphysicis entitatibus rationis, quæ nostras actiones consequuntur, quam de actionibus ipsis, quibus diuina præcepta transgredimur, & de omisso-

nibus actionum, quibus tenebamur præceptis affirmatiuis nos conformare. In his enim præcipuè est ratio voluntarij, & eis præcepta transgredimur, quin eiusmodi actiones sunt, quæ diuinis præceptis prohibentur, nempe non occidas, non machaberis, non sum facies, non falsum testimonium dices, non concupisces uxorem aut rem proximi tui. Quia odisti facia Nicolaitarum, quæ & ego odi, habetur Apoc. secundo. Sanè si Sanctus Iacobus neque tentationem, quæ in nostra excitatur sensualitate, & nos sollicitat, & inclinat ad malù, Deo tribuit, multò minus tamquam causa Deo ascribet, quod per nostrum arbitrium ei tentationi consentiamus & contra legem Dei ad actum peccati cooperemur: Nemo, inquit ille cap. 1. cum tentatur, dicat quoniam à Deo tentatur. Deus enim inuentor malorum est: ipse autem neminem tentat. Vnusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus. Deinde concupiscentia, cum conceperit, parit peccatum: peccatum verò, cum consummatum fuerit, generat mortem. Expendantur cetera Scripturæ testimonia, quæ disput. 30. adduximus.

Definitiones verò Ecclesiæ, quas ibidem & in Appendice loco citato adduximus, profectò de actibus peccatorum loquuntur, quos Deum neq; prædestinasse, neque velle antecedente voluntate fateatur obieciens ipse: nulla autem est ratio cur Deus quoad id, secundum quod non possint esse ab eo antecedenter voliti, possit eos velle concomitanter aut consequenter. Definitio verò Concilij Tridentini cano. 6. ibi relata apertissimè de actibus peccatorum loquitur. Sic enim habet: Siquis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, Deum operari, non permisisse, sed etiam propriè & per se, adeo ut sit proprium eius opus, non minus præditio Iudæ, quam vocatio Pauli, anathema sit.

Idem constat de sequentibus Patrum testimoniis ibidem relatis. Chrysof. homilia 8. in Epist. 2. ad Timotheum. Hoc solum scio, quod Deus omnia prouidet, quod liberi arbitrii conditi sumus, quod alia quidem operatur, alia verò permittit, quod nihil mali vult fieri, quod non ex sola ipsius voluntate fiunt omnia, sed ex nostra quoque, mala quidem omnia ex nostra tantummodo sunt, bona verò omnia ex voluntate nostra, & ipsius adiutorio, quod nihil ipsum latet, non tamen quia nihil ipsum latet, siccirco omnia operatur ipse. Ecce, de operibus loquitur. D. Augustinus de spiritu & litera, cap. 31. Nusquam legimus in sanctis Scripturis, non est voluntas nisi à Deo. Et rectè non scriptum est, quia verum non est: alioquin etià peccatorum, quod absit, auctor est Deus, si non est voluntas nisi ab illo: quoniam mala voluntas iam sola peccatum est: etià si desit effectus. Ecce, de actu voluntatis loquitur. Et de articulis sibi falsò impositis artic. 10. Detestanda & abominanda opinio est, quæ Deum cuiusquæ male voluntatis, aut male actionis credit auctorem, cuius prædestinatio nusquam extra bonitatem, nusquam extraiustitiam est: vniuersa enim via Domini misericordia & veritas. Adulterium enim maritranum & corruptelas virginum non instruere nouit sancta diuinitas, sed damnare: nec disponere, sed punire. Non ergo casus ruerium, nec malignitatem iniquorum, nec cupiditates peccantium prædestinatio Dei aut excitauit, aut fuit, aut impulsi: sed planè prædestinavit iudicium suum, quo unicuique retribuetur ut prout gessit, siue bonum, siue malum. Quod iudicium futurum nõ esset, si homines Dei voluntate peccarent: & omnis homo, quem discretio diuina sententia in sinistra collocauerit parte, damnabitur, quod non Dei, sed suam executus est voluntatem. Et art. 13. Nefas est Deo adscribere causas talium ruinarum. Quia & si æterna scientia præcognitum habet, quid

quid uniuscuiusque meritis retributum sit, nonini tamē per hoc quod falli non potest, aut necessitatem, aut voluntatem inuitit delinquendi. Si ergo à iustitia, & pietate quis deficit, suo præcepto fertur arbitrio, sua concupiscentia trahitur, sua persuasione decipitur. Nihil ibi Pater, nihil Filius, nihil Spiritus sanctus, neque in tali negotio quicquam diuine voluntatis interuenit, cuius ope scimus multos, ne laberemur, deicentis, nullos autem, ut laberemur, impulsos. Hypog. lib. 6. Mala Iudæ, ut dixi, præcisus, non prædestinauit Deus, vel fecit: & tamen, in quibus præcisus, iudicio iusto tradens eum in reprobam sensum, ut impleret, permisit. Et post multa, Tenenda est inconcusse huius disputationis regula, qua diuini testimonii claruit, Peccatores in peccatis propriis, antequam essent in mundo, præcisos esse tantum, non prædestinatos, &c. Sanè tam hi, quam ceteri Patres, de actibus ipsis peccatorum, prout à nostro arbitrio emanant, quo pacto contra legem Dei sunt, rationemque habent peccati materialiter ac fundamentaliter, loquuntur. Sententia verò nostra non solum magis pia, diuinæque maiestatis ac bonitate dignissima est, sed etiam de Scripturarum visceribus, definitionibus Ecclesie, & Sanctorum Patrum testimoniis de prompta, ut mirandum sit, post tantam lucem, tam debilibus fundamentis quemquam eam impugnare fuisse ausum.

Ex his iam patet, sententiam, qua affirmamus Deum non esse causam actuum peccatorum prout materialiter ac fundamentaliter peccata sunt, hoc est, ut sunt actiones à nostro arbitrio contra legem Dei emanantes, non solum cum veritate non pugnare, sed etiam esse de fide. Itemque quamuis eadem actiones partialitate causæ simul emanent tota à Deo per concursum generalem, atque si eo pacto præcisè spectentur, non solum voluntate concomitante, & consequente, sed etiam antecedente Deo non displiceant, in eisue Deus complacet, absolute tamen, ac simpliciter ei displicere, etiam concomitante & consequente voluntate: quoniam ut simpliciter dicatur illi displicere, satis est si ex vno capite ei displiceat, & contra ipsius legem ac voluntatem signi seu conditionatam re ipsa exerceantur. August. verò in testimonium illud Iohannis sanè non pugnat cum validissimis ac apertissimis testimoniis quæ ex ipsomet paulò antea retulimus: sed solum vult, Deum per Verbum suum esse causam primam, etiam entitatis & rationis formæ, quæ est in actu peccati, entitatemque & bonitatem naturalem illius actionis in Deum reduci tanquam in causam primam, & autorem eo modo, quo à nobis explicatum est.

Ad id verò quod dicitur, Scholasticos qui concursum Dei generalem cum causis secundis defendunt, simpliciter dicere Deum causam esse actionis peccati, dicendum est: Illos sanè non negare, quod dicimus: tamen si nostram doctrinam non expresse- rint, eò quod modus, quo nos concursum vniuersalem constitutum, non fuerit tam exactè ab eis expressus, quam à nobis fuit explanatus, neque tam accurate, ut nos, rationem reddiderint, cur Deus causa non sit peccati. Ceterum non dubitamus, si nostra doctrina eis fuisset proposita, eam omnino proburos. Præsertim cum sit admodum pia, & definitioni Concilij Tridentini can. 6. citato plusquam consentanea, atque rationes peculiare, quas hactenus explicauimus, cur Deus simpliciter dicendus non sit causa peccati materialiter sumpti, eam demonstrer. Certè D. Thom. & alij nec negant, nec negare possunt, concursum liberi arbitrij particulare ad actionem peccati unà cū concursu generali Dei, ab arbitrioque eo pacto realiter influente, tanquam à parti-

Molina in D. Thom.

culari causa determinante ad speciem actionis, pro- uenire, quod actus ille sit contra legem Dei ac mate- riale, & fundamentum peccati: neque ite negant, ne- que negare possunt, eundem arbitrij influxum ad actum peccati esse ab usum arbitrij ad id, ad quod à Deo collatum non est, ut August. affirmat, atque adeo per- missum dumtaxat à Deo esse, ut Concilium Triden- tinum definit, ac proinde neque actionem, quæ illum consequitur, intentam esse à Deo per creatum arbi- trium & concursum suum generalem, sed solum esse permissum. Quare neque D. Thomas neque alij hodie negarent, Deum esse solum causam vniuersa- lem & primam actionis peccati, minimè eam inten- dentem tam per nostrum arbitrium, quam per suum cōcursum generalem sed solum eam permitteam, ut nos dicimus, & Concilium Tridentinum definit.

Ad id verò, quod additur, de repugnantia, qua in dictis nostris esse videtur, dicendum est. Si expendantur, quæ in eo §. diximus, nullam omnino esse repugnantiam: quin potius esse admodum infirmam consequentiam hanc, quæ aduersus nos intenditur. Nempe Deus voluntate absoluta vult influere hic & nunc cum libero arbitrio concursu generali ex se indiffe- rente, ut pro qualitate particularis influxus arbitrij se- quatur potius volitio, quam nolitio, & volitio, aut nolitio potius huius obiecti, quam cuiusvis alterius, & deniq; actio potius bona moraliter quam mala: ergo Deus intendit, ut sit hæc actio peccati, quam ipse sua lege pro- hibet, & quæ, quod sit potius ea actio, quam alia, habet ex influxu particulari arbitrij, & non ex concursu ge- nerali Dei indifferenti ex se ad varias species actionis. Sanè si liberum arbitrium per concursum genera- lem ita ageret motum, ut nullum haberet peculiarem suum influxum, sed præcisè ageret per motum & influxum, quem à Deo recipit, eo pacto, quo aqua ab igne calefacta agit præcisè per calorem, quem ab igne recipit, tunc consequentia esset bona: sed peri- ret arbitrij libertas, determinatioque ad actionem pec- cati esset à Deo, Deusque (iuxta errorem Lutheri) non minus causa esset productionis Iudæ, quam cuiusvis actionis bonæ, & similia multa absurda sequerentur: at non ita res habet, sed determinatio ad speciem peccati est ab ipso arbitrio per influxum sibi prop- rium ac liberum, quo & se & concursu Dei gene- rali ad actum malum abutitur, à Deo minimè per arbitrium, ac suum generalem concursum inten- tum, eaque de causa, iuxta verissimam Augustini doctrinam, homo ipse, & non Deus est causa realis, ac positiva peccati.

Illam etiam aliam consequentiam, quam obiciens in- tendit, nulla profectò est. *Videlicet concursus Dei ge- neralis non est aliud quam productio, qua dicitur esse actio- nis, ergo qui generaliter concurrere vult cum libero arbi- trio quando peccat, vult & intendit actionem peccati.* Concursus namque Dei generalis est influxus, hoc est, ipsamet actio tota peccati, sed ut partialitate cau- se est præcisè à Deo, tanquam à causa vniuersali, à qua non habet, quod sit potius illa actio, quam longè diuersa, sed id habet à peculiari influxu arbitrij, eaque de causa, non sequitur, quod si Deus absolu- tè vult illo modo ex sua parte influere, velit, aut in- tendat, ut sit actio peccati.

Nunc obiciens attendat, ipsum esse qui secum apertissime pugnat. Si quid namque argumentum suum probat, sanè conuincit, Deum velle actionem peccati voluntate antecedente: voluntas quippe concurrenti generali concursu ad actionem pec- cati est voluntas antecedens comparatione actio- nis peccati: quare si ex illa sequitur Deum velle actionem peccati, sequitur velle illam voluntate

Ad rem-
tam
dicitur.

anteccedente: ipse autem merito negat voluntatem antecedentem in Deo compensatione actionis peccati, etiam quoad actus substantiam.

ARTICVLVS VII.

Vtrum voluntas Dei sit mutabilis.

*Voluntas
Dei immuta-
bilis.*

CONCLUSIO negat, eamque de fide esse patet ex rationibus & testimoniis quib. q. 9. ostendimus in Deum non cadere mutationem. Confirmariq; potest ex illo 1. Regum 15. *Poenitudine non sceleretur, neque enim homo est, ut agat poenitentiam.* Atque ex illo Prouerb. 19. *Multa cogitationes in corde viri, voluntas autem Domini in aeternum permanet.* Quae hoc loco dici poterant, dicta sunt q. 9. & 14. art. 13. disputatione 1. & articulo 15.

*Prædictio-
nes diuinae
semper ve-
ra: quid in
eis interdum
subintelligi-
dum est.*

Circa responsionem ad secundum sciendum est, in omnibus locis Scripturae sacrae, in quibus ex persona, aut iussu Dei affirmatur aliquid futurum, si contrarium eueniat, semper subintelligi aliquid ratione cuius tale dictum nihil omnino habeat falsitatis, aut contradictionis comparatione eius, quod postea euenisse narratur. Porro quod subintelligitur, interdum est, spectato cursu vniuersi, & causis naturalibus: neque enim est aliqua repugnantia, ut quod verè dicitur spectato cursu vniuersi, dispositione praesenti, & causis naturalibus, sit supernaturaliter aliter euenturum. Hac ratione Isaias 39. & 4. Reg. 20. Ezechia ad mortem aegrotanti dixit Isaias. *Hac dicit Dominus: Dispone domui tuae, quia morieris tu, & non viues:* natura videlicet morbi, & causis naturalibus spectatis. At paulò post exaudita est deprecatio illius, supernaturaliterque à mortis periculo liberatus. Interdum verò subintelligitur conditio aliqua, ut cum dicitur futurum aliquid comminatorie solùm, quia id postulant demerita, & ita futurum est, ac sub conditione subintellecta, nisi poenitentiam agant, aut alia simili. Ita intelligitur illud Ionae 3. *Adhuc quadragesima dies & Ninive subuertetur.* Et illud Gen. 20. ad Abimelech, *En morieris propter mulierem quam tulisti: habet enim virum.* Intelligebatur enim, nisi eam non tetigeris, restituerisque viro suo. Vnde subiungitur: *Nunc ergo redde viro suo uxorem, si autem nolueris reddere, scito quòd morte morieris.* In sensu explicato intelligitur capite *incommutabilis*, 22. quaestione 4. ex concilio Toletano 8. Quia ergo quando in similibus euentibus non fit, quod praedictum est, Deus neque in sua cognitione, neque in voluntate, quicquam mutat. Gregorius 16. Moral. cap. 6. & 18. aliàs c. 4. & 17. ait: *Deum tunc mutare sententiam (externis scilicet verbis prolatam, dum non implet quod praedicebatur, quia deest conditio, sub qua praedicebatur) non tamen mutare consilium:* Atque ita exponit eum glossa in illud Isaias 28. citatum.

Illud verò est hoc loco animaduertendum, non omnia quae Deus praedicit futura in poenam delictorum, dici comminatorie, & sub conditione, nisi poenitentiam egerimus, sed quaedam duntaxat. Translatio enim regni à domo Saul in domum Dauid, quam Samuel Sauli in poenam inobediètiæ 1. Reg. 15. praedixit, absoluta erat, quod intelligens Samuel adiecit. Porro *triumphator in Israel non pariet, & poenitudine non sceleretur, neque enim homo est, ut agat poenitentiam.* Talis etiam erat mors pueri suscepti ex adulterio, quam Nathan 2. Regum 12. praedixit Dauid in poenam delicti. Porro propheta, qui poenas futuras praedicunt, interdum nesciunt an illae sint

Artic. vij. viij. & ix.

absolutae, & sine vlla conditione, an verò sint solùm comminatoriae, aut sub conditione. Ionas enim id ignorabat, ut satis constat ex eiusdem historia, id tamen verebatur. Dauid etià ignorauit an poena mortis filij suscepti ex adulterio esset comminatoria: & ob id poenitentiam agebat, antequàm moreretur filius, ut eum à morte liberaret. Isaias item, dum Ezechia mortem praedixit, ignorabat, an supernaturaliter contrarium esset futurum, quod paulò post illi reuelatum est. At Samuel optimè cognouit poenam Sauli esse absolutam, neque vllam habere conditionem. Quae dici poterant circa responsionem ad quartum, dicta sunt circa responsionem ad quartum & quintum articuli tertij.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum voluntas Dei necessitatem rebus volitis imponat.

Oc loco explicanda erat radix contingentiae, quae tamen ea de re dici poterant, dicta sunt q. 14. art. 13. disputatione 11. & 12.

ARTICVLVS IX.

Vtrum voluntas Dei sit malorum.

SENSVS quaestionis propositae est vtrum voluntas Dei, quoad actum volitionis, versetur circa mala: quoad nolitionem enim & odium, constat esse malorum, ut patet ex illo Sapientiae 14. *Odio sunt Deo impius, & impietas eius.* Malum autem sumitur latè, ut comprehendit malum culpae, malù poenae, & malù quod est defectus naturae, ut est priuatio frigoris comparatione aquae.

Prima conclusio. Fieri non potest, ut malum, quodcumque illud sit, per se, seu sub ratione mali appetatur à Deo, vel à quocumque alio. Probatum, quoniam obiectum volitionis est bonum, sub ratione boni: ergo fieri nequit ut volitio, tã diuina, quam cuiusuis alterius, feratur in malum per se, seu sub ratione mali. Vnde Dionysius 4. capite, de diuinis nominibus. *Nemo, inquit, respiciens ad malum operatur, videlicet, quasi illud per se intendat.* Animaduertitur tamen, id quod qu. 5. ostensum est, cum bonum, quod obiectum est voluntatis, non sit bonum quod opponitur malo culpae, vel malo poenae, vel malo, quod est defectus naturae, sed sit bonum, ut est idem quod conueniens, inde effici, ut saltem quatenus conueniens est Deum pro suo arbitratu posse vri sua libertate, possit de potentia absoluta velle redigere res in nihilum, aut destruere partem aliquam operum suorum, efficiereque priuationem aliquam, quae propriissimè sit malum naturae comparatione eius, cuius fuerit priuatio.

Secunda conclusio est. Malum per accidens, quatenus coniunctum est cum aliquo bono, terminare potest appetitum ac volitionem ratione boni, cui est coniunctum, ut leo, ex directione primae causae, appetit ouis interfectionem (quod malum est ouis) ut famem expleat, propriamque vitam alat: quod bonum est eius, cum malo tamen ouis coniunctum. Fornicator item vult malum fornicationis propter bonum delectationis.

Tertia conclusio. Deus neque praedicto modo vult malù culpae: vult tamen illud permittere. Prior pars est de fide, demonstratque est in Concordia q. 14. art. 23. à disputatione 30. Posterior verò artic. 6. disputatione 2. est ostensa.

Quarta conclusio. Deus vult malum poenae. Haec est de fide, quoniam de fide est Deù punire impios

*Quaestio
sensu.*

*Prima con-
clusio.
Malum quod
vult, non per
se appetit.*

*Secunda
conclusio.*

*Malum pos-
sit per acci-
dens appeti
ratione ad-
iuncti boni.*

*Tertia con-
clusio.*

*Malum cul-
pae nulla ra-
tione Deus
vult: sed per-
mittit tamen.*

*Quarta
conclusio.*

*Poenam mali
Deus vult.*